

**Міністерство культури України
Національна бібліотека України для дітей**

**Відображення проблеми дитячого читання
у виданнях кінця ХІХ — початку ХХ століття
фонду рідкісних і цінних видань
Національної бібліотеки України для дітей**

Програма дослідження

Київ 2014

1. Проблемна ситуація

В різні історичні часи книзі відводилося важливе місце в процесі виховання й самовиховання людини. Тому створення відповідних умов для дитячого читання завжди хвилювало прогресивну громадськість. У різних історичних епохах формування особистості вважалося неможливим без книги. Але особливу увагу цьому питанню стали приділяти у другій половині XIX — на початку XX ст., коли загострення національної та класової боротьби вимагало активного росту якісно нової свідомості народу. Адже книга є унікальним фактором впливу на моральність молоді та державотворення. У цей час чимало видатних людей України активно виступало за виховання молоді, за формування юного читача, а читання розглядалося як найважливіший засіб духовного росту підростаючого покоління — національні майстри художнього слова І. Франко, М. Коцюбинський, Леся Українка, Б. Грінченко, видатні педагоги К. Ушинський, М. О. Корф, Х. Д. Алчевська, відомий вчений І. І. Огієнко та інші.

Значна кількість теоретичних розробок науковців щодо проблем читання дітей різних історичних періодів, які не втратили своєї актуальності й у наш час, знаходиться у фонді рідкісних і цінних видань НБУ для дітей. За даними досліджень НБУ для дітей з роками проблеми дитячого читання не тільки не зникають, а навіть стають більш «рельєфними»: діти менше читають, дорослі не замислюються про якість читання.

Оскільки читання розглядається як найважливіший засіб виховання в різні епохи, то звернення до теоретичного доробку науковців XIX — початку XX ст. є досить актуальним. Враховуючи актуальність проблеми та нагальну необхідність (прийняття Концепції Державної цільової національно-культурної програми популяризації вітчизняної видавничої продукції та читання на 2014-2018 роки, схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 10 квітня 2013 р.), НБУ для дітей розпочинає дослідження фонду рідкісних і цінних видань, зокрема тему проблеми дитячого читання у виданнях кінця XIX — початку XX ст.

Національна бібліотека України для дітей є національним книгосховищем дитячої літератури, сукупний фонд якої на 01.01.2014 р. становить 15995 одиниць зберігання.

Важливою складовою частиною цього фонду є фонд рідкісних і цінних видань. Унікальний за своїм змістом цей фонд почав формуватися наприкінці 70-х років XX ст., коли Центральна наукова бібліотека ім. В. Вернадського передала НБУ для дітей близько 70 тис. прим. книг і періодичних видань. Більше 11 тис. з них і стали його основою. Згодом Вченою радою бібліотеки був затверджений «Профіль комплектування фонду рідкісної книги», згідно з яким до фонду входять книги і періодичні видання для дітей українською, російською, а також іншими слов'янськими мовами, рядом романогерманських мов від початку книгодрукування до 1945 року включно.

Інший зріз фонду — найкраща дитяча книга в оригінальному художньому та поліграфічному оформленні. Крім збереження історичної цінності складових фонд рідкісних і цінних видань зорієнтований на використання його багатств науковцями, бібліографами, книгознавцями, літературознавцями, мистецтво знавцями, працівниками поліграфічних установ, студентами гуманітарних факультетів. За роки функціонування бібліотеки фонд рідкісних

і цінних видань постійно поповнювався і на 01.01.2014 р. складає 15823 прим.: 13605 книг і 2218 журналів.

2. Мета і завдання дослідження

2.1. Мета: вивчити відображення проблеми дитячого читання у виданнях кінця XIX — початку XX століття фонду рідкісних і цінних видань НБУ для дітей для подальшої популяризації фонду серед користувачів бібліотеки, організаторів дитячого читання, а також науковців та студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів.

2.2. Завдання:

- відібрати джерельну базу;
- здійснити бібліографічне опрацювання відібраної літератури згідно теми дослідження;
- написати анотацію на кожне відібране видання;
- зробити висновки щодо доцільності використання та методів популяризації фонду рідкісних та цінних видань серед користувачів НБУ для дітей, організаторів дитячого читання, науковців та студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів.

3. Об'єкт та суб'єкт

3.1. Об'єкт. Фонд рідкісних і цінних видань НБУ для дітей.

3.2. Суб'єкт. Публікації з питань дитячого читання у виданнях кінця XIX — початку XX століття.

4. Методи проведення дослідження

- 4.1. Метод аналізу та синтезу.
- 4.2. Історичний метод дослідження.
- 4.3. Бібліографічний метод дослідження.

5. Методика проведення дослідження

- 5.1. Відбір джерельної бази.
- 5.2. Бібліографічне опрацювання теми дослідження.
- 5.3. Написання анотацій на публікації.
- 5.4. Підготовка аналітичної довідки за результатами дослідження.

6. Учасники дослідження

- 6.1. Організатори дослідження — науково-дослідний відділ.
- 6.2. Учасники дослідження — відділ рідкісних і цінних видань.

7. Етапи проведення дослідження

- 7.1. Розробка програми та методики локального дослідження — науково-дослідний відділ, січень 2014 р.
- 7.2. Бібліографічне опрацювання теми дослідження — відбір джерельної бази: науково-дослідний відділ, грудень 2014 р.
- 7.3. Читання публікацій, аналізування інформації, написання анотацій, підготовка аналітичної довідки — науково-дослідний відділ, I-III кв. 2015 р.